

Зміна міфологічних мотивів за ланцюгом «фольклор-міфологія-література» (на основі міфів «Цар Едін», «Рустем і Шахраб» і роману Орхана Памука «Рудоволоса жінка»)

А. Р. Рудницька*, Ф. І. Арнаут

КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

*Corresponding author. E-mail: nastia.rud98@gmail.com

Paper received 05.05.21; Accepted for publication 23.05.21.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2021-253IX45-12>

Анотація. Існує чимало робіт присвячених вивченню еволюції літературних мотивів, які зустрічаються у фольклорі і міфах «Цар Едін» і «Рустем і Шахраб». Однак ґрунтовних досліджень щодо їхнього використання у літературі доби постмодернізму досить мало. У період постмодернізму поняття «оригінал» повністю зникає, що робить посилання автора роману на інші твори усної та писемної творчості, зокрема міфи, досить частотним явищем. У зв'язку з тим, що запозичений автором міфологічний мотив у процесі інтерпретації зазнає змін, існує загроза набуття міфом нової форми, що може призвести до його повної віддаленості від першоджерела. Ця стаття присвячена дослідженню процесу деформації таких мотивів за ланцюгом «фольклор-міфологія-література» і визначенню етапу міфів на якому вони перебувають. Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі функціонування досліджених нами мотивів у межах інших романів написаних в добу постмодернізму.

Ключові слова: Цар Едін, Рустем і Шахраб, Орхан Памук, Рудоволоса жінка, міф, мотив.

Вступ. У сучасному літературознавстві актуальним є дослідження міфів, які на думку к. філос. наук. С.В. Маслової мають дві тенденції прояву у літературі, а саме: збільшення своєї потужності і руйнування своєї структури у відповідь на постмодерністський хаос і масову культуру [6, с. 214]. У зв'язку з тим, що пародія є однією з головних характеристик цієї доби, використання міфів у межах інших літературних явищ не є рідкістю. Саме це призвело до виникнення такого поняття, як «неоміф», що виражається у запозиченні давніх міфологічних сюжетів, уподібнені літературної мови до мови міфів і у створенні власних міфологічних світів та образів [7]. Під час цього процесу складові елементи міфів зазнають деформації, що може призвести до повного віддалення інтерпретованої версії міфу від його оригіналу. У цій статті ми проаналізуємо, яким чином спільні для міфів «Цар Едін» і «Рустем і Шахраб» і роману Орхана Памука «Рудоволоса жінка» мотиви змінювались у певному проміжку часу, починаючи із фольклору і закінчуючи літературою.

Огляд публікацій по темі. Значний внесок у дослідження зв'язку фольклору із міфом «Цар Едін» здійснив російський філолог і фольклорист В.Я. Пропп, який у праці під назвою «*Едип в світле фольклора*» підкреслив важливість державного устрою, який мав безпосередній вплив на формування усної творчості давніх племен [9]. Український науковець В.В. Курилик у статті «*Концептуалізація проблеми функціонування традиційного сюжету про Едіпа в світовій літературі*» встановив спорідненість між міфом «Цар Едін» і п'єсою В. Шекспіра «*Гамлет*», які були створені на основі спільних давніх культів і ритуалів і зазначив необхідність в аналізуванні не лише історичних і літературних факторів, а й інших, для кращого розуміння процесу трансформації сюжету [3]. Окрім цього, існує чимало робіт в яких дослідники підтримують або, навпаки, відчужують думку про те, що джерелом міфу «Цар Едін» є фольклор. Зокрема, А.Х. Крапп, стверджує, що міф складається з двох мотивів (трагічна доля і зустріч матері і сина), перший з яких є фольклорним, тоді як другий – започаткований і вдосконалених письменниками. У зв'язку з цим, вважати міф частиною

фольклору – помилка [11, с. 129-130]. Натомість, Г.А. Мегас вважає, що «Цар Едін» - це створений за певним зразком міф, який складається з декількох мотивів і містить ознаки народної казки, що надає йому завершеності і робить його міфом [11, с. 141]. На протипагу міфу «Цар Едін», «Рустем і Шахраб» не був широко дослідженим. Однак відомо, що П. Бісенбаєв у статті під назвою «*Традиційні мотиви в дастані Рустам и Сухраб*» порівняв мотиви міфу із азербайджанською версією дастану «*Кьорогли*», дастаном «*Дарига-ки*» і турецькою версією твору «*Сухраб*» [1].

Метою роботи є аналіз мотивів, які зустрічаються у романі Орхана Памука «Рудоволоса жінка» та інтерпретовані автором у процесі написання роману міфах «Цар Едін» і «Рустем і Шахраб», за ланцюгом «фольклор-міфологія-література» і встановлення етапу, на якому перебувають вищезазначені міфи.

Матеріали та методи. Матеріалом для написання статті виступили роман Орхана Памука «Рудоволоса жінка», грецький міф «Цар Едін» та іранський міф «Рустем і Шахраб». У процесі дослідження було використано такі загальнонаукові методи як узагальнення, порівняння, дедукція. Окрім цього, були застосовані літературознавчі методи, а саме: метод міфологічного аналізу, формальний метод і культурно-історичний.

Результати та їх обговорення. Роман Орхана Памука «Рудоволоса жінка» є чудовим прикладом літератури доби постмодернізму. Разом із такими прийомами як деканонізація, іронія і метамистецтво, автор також застосовує інтертекстуальність – використання героями роману нових текстів, які можуть бути написані як тим самим автором, так і іншими письменниками [14, с. 47-48]. У романі спостерігаються три типи інтертекстуальних відносин, а саме: посилання, алюзії і цитати. Тоді як у сукупності роман «Рудоволоса жінка» – це пародія, у якій тема змінена, а ідея, спільна для роману й міфів «Цар Едін» і «Рустем і Шахраб», залишилась тією ж.

Мотиви роману є основними елементами запозичень, використання яких змушує читача самостійно проводити паралель між романом і міфами, на які здійснюється посилання. Однак у зв'язку з тим, що мотиви, які ми надали

будемо аналізувати, зустрічаються не лише у вищезгаданих міфах, а й у інших (наприклад, легенда про Кира Великого), можемо стверджувати, що існує первісне джерело, від якого вони походять. Саме цим джерелом є усна народна творчість – фольклор. Визначити витoki самого міфу важко, однак аналіз його окремих частин, зокрема мотивів, може сприяти наближенню до цієї мети. Для проведення такого аналізу на рівні фольклору, до уваги була взята стаття В.Я. Проппа «*Едіп в світле фольклору*».

В.Я. Пропп виділяє такі основні мотиви як батьковбивство, відчуження дитини, знаки смерті, дитина-вождь, виховання дитини, однолітки, що беруть участь у вихованні, розкриття таємниці та інцестні стосунки [9]. Основним і найбільш очевидним мотивом є саме перший. На думку дослідника, історія ворожих стосунків між батьком і сином почалась ще тоді, коли здійснювалась боротьба за землю та інше майно. Часто сторонами такого конфлікту виступали цар і його спадкоємець-син або зять. Варто зазначити, що у більшості випадків, вбивця царя не вважався злочинцем, а навпаки – отримував пошани і повагу від народу. Однак якщо у фольклорі вбивство вважалося навмисним, то на етапі міфології, із появою патріархального устрою, такий тип злочину здійснювався лише випадково. Адже цар прирівнювався до Бога, кривдити якого не просто заборонялось, а й жорстоко каралось. Так, у міфі Едіп ненароком вбиває батька під час сутички, у результаті чого, королівство страждає від чуми, Йокаста кінчає життя самогубством, а Едіп виколює собі очі. Натомість цар Лай, який вирішив позбавитись сина, відправивши у його ліс, не зазнає жодної критики [9, с. 13-18]. У романі «*Рудоволоса жінка*» ми спостерігаємо стосунки батька і сина двічі. У першому розділі перед нами постає Джем, що працює із майстром Магмудом, який виступає у ролі названого батька. Адже сам герой не рідко згадував про любов і турботу, яку майстер проявляв по відношенню до нього. Незважаючи на те, що Джем періодично був розгніваний на майстра, роки, які він провів каючись за свій вчинок і шукаючи підтвердження своєї невинуватості, є доказом того, що падіння майстра у колодязь було випадковим. У другому розділі виникає сутичка між Джемом і його сином Енвером, у результаті якої Енвер вистрілює у батькове око. Про те, що цей вчинок був здійснений не навмисно, ми дізнаємось від Гюльджіхан, яка у третьому розділі пояснює мету і процес написання роману: «*Oğlum kuyunun başında öfkesine hakim olamayıp tabancısını çeken babasına karşı yalnızca kendisini korumak istemişti.*» [12, с. 187] – Мій син хотів лише захистити себе від батька, який біля колодязю, не в змозі стримати свій гнів, витягнув пістолет (відтепер і далі авторський переклад).

Важливим є також мотив відчуження дитини. У фольклорі дитину, яка за пророцтвом становить загрозу для своїх батьків, кладуть у кошик і пускають по річці [9, с. 22]. Такий приклад ми спостерігаємо у казці про Пливунчика, якого цар наказує вбити аби той не одружився із його донькою: «*Пишов царський слуга до того вуляра, силою забрав від нього дитину і пишов у ліс. Там поклав дитину у кошик, засмолив цей кошик смерековою смолою, потім кошик з дитиною пустив у воду.*» [13]. У міфі «*Цар Едіп*» місцевість, до якої переноситься дитина дещо змінюється. Зокрема, Едіпа кладуть не у річку, а залишають самого у горах [9, с. 22]. Софокл оповідає це таким чином:

Суглоби ніжок ізв'язавши, кинули

Сторонні руки в нетрі непрохідних гір [2, с. 89].

Натомість, у романі «*Рудоволоса жінка*» перенесення немовля до іншої місцевості не спостерігається. Однак форма відчуження зображується у свідомій і випадковій формі. З тексту роману відомо, що батько Джема навмисно покидає дім, залишаючи жінку і дитину без коштів, тоді як Джем, роками не знав, що в нього є син.

Знаки смерті – це порізи, які залишають на тілі немовля у процесі відчуження [9, с. 23]. Вони є ключовим елементом, за допомогою якого батьки пізнають своїх дорослих дітей. У фольклорі такий тип поранення ми спостерігаємо у казці про Юду Іскаріота, якому проколюють праве стегно [9, с. 23]. У міфології знаки смерті теж присутні. Зокрема, у міфі «*Цар Едіп*» головному герою сковують ноги перед тим як залишити його у горах. Однак важливої ролі це не зіграло. Адже Йокаста пізнає свого сина Едіпа не по ранах, а внаслідок розмови із гонцем і пастухом. У романі такі знаки взагалі відсутні.

У своїй праці В.Я. Пропп зазначає, що більшість малюків, які були приречені на смерть і яких залишали у воді, згодом ставали царями або вождями свого народу [9, с. 24]. Підтвердженням цього є Мойсей, ім'я якого розшифровується як «врятований з води». Підрісши, Мойсею вдалося врятувати ізраїльський народ і стати на чолі єгипетської держави [5]. Незважаючи на те, що у міфі «*Цар Едіп*» головний герой не був покинутим у воді, він відгадавши загадку Сфінкса, став героєм і царем Фів, а дізнавшись що він є вбивцею царя Лая – виколює собі очі і відігнав чуму від народу. Орхан Памук у романі також зображує Джема успішним головою компанії «*Шахраб*», який слугує прикладом для інших працівників. Проблема полягає лише у тому, що зароблені подружньою парою гроші не приносили радощів: «*Kazandığımız para ile Ayşe ile bir sürü giysiler, biblolar, Osmanlı antikaları, fermanlar, güzel halılar, İtalya'dan gelen tirilmiş mobilyalar aldık ama gösteriş tüketimi ikimizi de mutlu etmiyor, yalnızca yüzeysel ve iğreti hiisediyorduk kendimizi.*» [12, с. 125-126] – На зароблені гроші ми з Айше накуповували чимало кількість одягу, статуеток, османського антикваріату, фірманів, гарних килимів та меблів з Італії, однак такий тип хизування не робив нас щасливими, натомість ми відчували себе бездушними та огидними.

На перших етапах формування європейського фольклору вихованням знайденої дитини займались здебільшого тварини. Зокрема, покинутих у річці Тибр братів-близнюків Ромула і Рема викормлювала своїм молоком вовчиця [9, с. 27]. Згодом, поступово почав відбуватись перехід до вихователя-людини. Вихователем могла виступати як рідна матір, яка виховувала дитину без участі батька, так і нерідні батьки. У міфі «*Цар Едіп*» ми спостерігаємо саме другий випадок. Едіпа виховували прийомні батьки Поліб і Меропа, яких він, до розмови із гонцем, який приніс його до королівства, вважав рідними:

Гонець

Та ні, не рідний зовсім ти Полібові.

Едіп

Та що ти кажеш? То Поліб – не батько мій?

Гонець

Такий же самий, як і я, повір мені [2, с. 100].

У романі «*Рудоволоса жінка*» головний герой Джем виховується вже не жінкою, а чоловіком – майстром Магмудом. Ми можемо припустити, що такий вибір автора був спричинений патріархальним устроєм у державі. Не-

зважаючи на те, що Туреччина вже протягом багатьох років намагається слідувати європейським звичаям і традиціям, у деяких сім'ях батько досі залишається головною сім'єю. Разом із цим, виконання важких робіт, зокрема викопування колодязю, не під силу жінці. Саме тому, виконання цієї ролі майстром Магмудом є досить логічним. Енвер, у свою чергу, виховується рідною матір'ю, яка до останньої хвилини не хотіла розповідати сину про батька і звертатись до суду, однак щастя сина було важливішим за сором: "*Gençliğimde olsaydı böyle bir davayı asla açmazdım. Çocuğunu kabul etmeyen bir babaya, devlet ve polis zoruyla babalığını kabul ettirmek; ondan dava tehdidiyle para istemek; onun düzenlediği toplantıya davetsiz gidip kendini göstermek... Bunları yaptığım için oğlum utanç duydu benden.*" [12, с. 185-186] – Замолоду я нізачо не звернулася би до суду. За допомогою держави і поліції змушувати батька, який не признає свою дитину, взяти на себе батьківські обов'язки; вимагати у нього гроші, погрожуючи судом; приходити на влаштоване ним зібрання не запрошеною... Через це все мій син соромився мене.

Присутність однолітків під час виховання дитини нерідними батьками є також характерною особливістю фольклору. У більшості випадків головний герой наділений більш розвинутими здібностями у порівнянні із ними [9, с. 35-36]. Для прикладу, у фольклорній казці «Понелюшка» ми спостерігаємо заздрість і гнів сестер, спрямовані на головну героїню, яка була надзвичайно вродливою і мала добре серце. У зв'язку з тим, що сім'я Поліба і Меропи була бездітною, даний мотив у міфі «Цар Едін» не спостерігається. Натомість у романі разом із Джемом і його названим батьком майстром Магмудом працює парубок на ім'я Алі. Незважаючи на те, що він був досвідченішими у цій справі, майстер Магмуд довіряв Дjemu більше: "*Benimle daha açık konuşuyordu çünkü Ali mal sahibinin adamıydı. Bu benim hoşuma gider, ustamla burdaki işin sahibi gibi hissedirdim kendimi.*" [12, с. 19] – Він був з мною більш відвертим тому, що Алі був людиною замовника. Мені це подобалось. Я відчував немов ми з майстром спільно вели цю справу.

Розв'язкою твору зазвичай є розкриття таємниці, під час якої дитина дізнається хто її справжні батьки або ким вона є сама. Герой фольклору частіше дізнається правду від своїх однолітків під час гри або конфлікту [9, с. 38]. Однак у міфології, а саме міфі «Цар Едін» такою особою стає гість на бенкеті:

На учті якось надто захмелілий гість

Сказав, що я не справжній батька син [2, с. 92].

У романі «Рудоволоса жінка» у ролі оповісника виступають дружина Дজেма, Айше, і мати Енвера, Гюльджіхан. У першому випадку Айше здогадавшись, що парубок, який знаходиться поряд із чоловіком – його син, дзвонить Дjemu і намагається переконати його покинути те місце, куди вони прийшли: "*Şimdi dinle beni*" dedi Ayşe: *Yıllarca Oidipus ve babasını, Rüstem ile Sührab'ı okurken düşündüklerimiz doğrusa... O delikanlı oğluyca, o seni öldürecek! Batılı isyancı bir birey olduğu için...*" [12, с. 163-164] – А зараз послухай мене уважно, сказала Айше: якщо усі наші думки з приводу Рустема і Шахраб, про яких ми роками читали, правдиві... Якщо це парубок твій син, то він тебе уб'є. Через те, що він бунтівник західного зразка... У другій сюжетній лінії, як зазначено вище, Гюльджіхан повідомляє сину про Дজেма, аби у нього була певна фінансова підтримка з боку батька.

У фольклорі часто зустрічались інцестні стосунки між

батьком і донькою. Цар або король не наважувався ділити майно із майбутнім нареченим своєї доньки. Тому аби усе багатство залишилось у межах однієї родини, він одружувався із своєю дитиною. Інколи причиною виступав заповіт його дружини. Зокрема, у казці про царя Поганина, тяжко хвора дружина наказала чоловікові після її смерті обрати собі дружину із таким самим вродливим обличчям як у неї [4]. Обмін ролями між донькою і матір'ю, який ми спостерігаємо у міфі «Цар Едін», В.Я. Пропп пояснює заміною зятя на сина у фольклорі [9, с. 45]. У романі інцестні стосунки не спостерігаються. Головний герой закоханий не у матір, а у колишню дівчину свого батька. Цей вибір автора можна пояснити негативною реакцією публіки. Якщо у європейській літературі такий тип стосунків зустрічається досить часто, то у турецькій – приклади цього знайти досить важко. Орхан Памук з вуст Рудоволосої жінки розповідає про ставлення турецького суспільства до п'єси «Цар Едін» таким чином: "*Kırmızı saçlarıyla Oidipus'un annesi İokaste'yi oynayıp bilmeden oğlumla yattığını söylediğim ve bütün içtenliğimle ağladığım Gülüül kasabasında, 1986 yılında ilk gün tehditler aldık, ertesi gece yarısı tiyatro çadırı yanmaya başlayınca yetişip zor söndürdük.*" [12, с. 179-180] – У селищі Гюльдолю, у якому я-рудоволоса у 1986 році виступаючи у ролі матері Едіпа – Йокасти розповіла про те, що не знаючи того, спала із сином, і ридала від усієї душі, у перший же день ми отримали погрози, а наступної ночі, опівночі, коли наша палатка почала горіти, нам ледве вдалося погасити вогонь.

Основними мотивами, які об'єднують роман «Рудоволоса жінка» та іранський міф «Рустем і Шахраб» є виховання дитини і розкриття таємниці. Герой роману Енвер виховується рідною матір'ю, як і Шахраб виховується Тахміне. Однак якщо у романі відчуження дитини здійснюється безсвідомо (Джем не знав про існування сина), то у другому випадку батько не лише знав, а й відправляв подарунки на честь народження сина, доки сам продовжував здійснювати героїчні подвиги:

*І тут потаємно вона дістає
Листи від Рустема і сину дає.*

*Рубіни сліпучі в них на кружельцях,
З Ірану добралася вісточка ця* [10, с. 181].

Таким чином свідоме виховання дитини без участі батька, характерне для міфу, змінюється на безсвідоме.

Знаки смерті на тілі у дитини, які зустрічаються у фольклорі і міфі «Цар Едін», у міфі «Рустем і Шахраб» змінюються на речові докази спорідненості батька і сина. Талісман, який Тахміне дала своєму сину, відіграв значну роль в кінці міфу, однак це сталося вже після того, як Рустем його вбив на полі бою:

*Рустам розстібає вояцький кафтан,
Маленьке кружальце знаходить він там.*

*Сказав він: «Ну як тебе вбити я міг,
Відважного, знаного, в землях усіх?»* [10, с. 258].

У фольклорі суперечки між батьком і сином призводили не лише до батьковбивства, а й до вбивства батьком дітей. Такий приклад ми спостерігаємо у якутському фольклорі, де цар Тигин вбив усіх своїх дітей: «*От девяти жен его родилось девять могучих сыновей. Почти всех их Тыгын убил; опасался от них худого – чтобы не завидовали его славе.*» [8, с. 200]. Тобто вбивство було здійснено навмисно. Проте у міфі «Рустем і Шахраб», так само як і у міфі про царя Едіпа, навмисні вчинки перетворюються у випадкові. Зокрема, Рустем до останньої

хвилини не знав, що Шахраб його син. Незважаючи на те, що у романі мотив вбивства батьком сина відсутній, автор у кінці роману зробив момент боротьби двох сторін досить напруженим. Схожість кінцівки роману із будь-яким із згаданих міфів повністю залежала від останніх вчинків героїв. Таким чином, з тексту роману ми спостерігаємо як автор надає перевагу саме грецькому міфу.

Висновки. Проаналізувавши зміну спільних для роману Орхана Памука «*Рудоволоса жінка*» і міфів «*Цар Едіп*» і «*Рустем і Шахраб*» мотивів, ми дійшли до висновку, що більшість із них зазнали деформації вже на етапі міфології. До них належать мотив батьковбивства, відчуження дитини, виховання дитини і розкриття таємниці.

Інша частина (перенесення дитини до іншої місцевості, знаки смерті та інцестні стосунки) не спостерігається у романі взагалі. Це наводить нас на думку про те, що зміна міфів на неоміфи у процесі їх використання у межах інших літературних творів супроводжуватиметься поступовим зникненням деяких сюжетних елементів та мотивів, що на кінцевому етапі може призвести до повної віддаленості запозичених міфологем від їхніх аналогів у оригінальних версіях міфів. Для більш детального аналізу цієї теми, пропонуємо розглянути інші романи доби постмодернізму, в яких здійснюється посилення на міфи «*Цар Едіп*» і «*Рустем і Шахраб*».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бисенбаев, П. Традиционные мотивы в дастане «Рустам и Сухраб». Вестник КазНУ. Серия Филологическая, 2015. 3 (155). С. 102-107.
2. Давньогрецька трагедія. Вершини світового письменства: збірник / пер. Б. Тен. Київ: Дніпро, 1981. 232 с.
3. Курилик В.В. Концептуалізація проблеми функціонування традиційного сюжету про Едіпа в світовій літературі. Питання літературознавства. Чернівці. 1998. 5 (62). С. 87-94.
4. Лит.Век. Время электронных книг. URL: <https://litvek.com/book-read/9527-kniga-avtor-neizvesten-skazki-verhovinyi-chitat-online?p=1> (дата звернення: 27.05.2021)
5. Літературний всесвіт. Мойсей. URL: <https://sites.google.com/site/literatumijvsesvit/assignments/-1/perekladna-literatura/biblia/starij-zapovit/mojsej> (дата звернення 27.05.2021).
6. Маслова С.В. Функционирование мифа в современной культуре: контекст перехода к рациональности постмодерна. Известия Томского политехнического университета, 2007. 310 (2). С. 210-214.
7. Научная электронная библиотека. Галанина Е.В. Миф как реальность и реальность как миф: мифологические основания современной культуры. Академия Естествознания. 2013. URL: <https://monographies.ru/ru/book/section?id=5423> (дата звернення: 27.05.2021).
8. Попов А.А. Якутский фольклор. Ленинград: Советский писатель, 1936. 311 с.
9. Пропп В.Я. Фольклор. Литература. История. Москва: Лабириント, 2002. 463 с.
10. Фірдоусі А. Шах-наме. Книга 3 / пер. М. Ільницького. Тернопіль: Богдан, 2019. 304 с.
11. Edmunds L., Dundes A. Oedipus. A Folklore Casebook. The University of Wisconsin Press, 1995. s. 274.
12. Pamuk O. Kırmızı Saçlı Kadın. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017. s. 203.
13. Uk.Bookmate.com. Казка про Пливунчика. URL: <https://uk.bookmate.com/reader/iEWKbDTa?resource=book> (дата звернення: 27.05.2021).
14. Yalçın Çelik D. Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları. Ankara: Akçağa Yayınları, 2005. s. 251.

REFERENCES

1. Bissenbaev P. Traditional motives in the dastan «Rustam and Sukhrab». KazNu Bulletin. Philology Series, 2015. 3 (155). P. 102-107.
2. Ancient Greek Tragedy. The best of world literature: collection / trans. B. Tan. Kyiv: Dnipro, 1981. 232 p.
3. Kurylyk V.V. The conceptualization of the problem of the functioning of the traditional plot of Oedipus in world literature. Pytanya literaturoznavstva. Chernivtsi. 1998. 5 (62). P. 87-94.
4. Lit.Vek. E-book time. <https://litvek.com/book-read/9527-kniga-avtor-neizvesten-skazki-verhovinyi-chitat-online?p=1> (appeal date: 28.05.2021).
5. Literary Universe. Moses. URL: <https://sites.google.com/site/literatumijvsesvit/assignments/-1/perekladna-literatura/biblia/starij-zapovit/mojsej> (appeal date: 27.05.2021).
6. Maslova S.V. The functioning of myth in modern culture: the context of the transition to postmodern rationality. Izvestiya Tomskogo politehnicheskogo universiteta, 2007. 310 (2). P.210-214.
7. Scientific electronic library. Galanina E.V. Myth as reality and reality as myth: mythological foundations of modern culture. Academy of Natural Sciences. 2013. URL: <https://monographies.ru/ru/book/section?id=5423> (appeal date: 27.05.2021).
8. Popov A.A. Yakut Folklore. Leningrad: Sovyetskiy Pisatel, 1936. 311 p.
9. Propp V.Y. Folklore. Literature. History. Moscow: Labirint, 2002. 463 p.
10. Ferdowsi A. Shahnameh. Book 3 / trans. M. Ilnitsky. Ternopil: Bogdan, 2019. 304 p.
13. Uk.Bookmate.com. A fairy tale about Plyvunchyk. URL: <https://uk.bookmate.com/reader/iEWKbDTa?resource=book> (appeal date: 27.05.2021).

Change of mythological motifs in the chain "folklore-mythology-literature" (on the example of myths "King Oedipus", "Rustem and Suhrah" and Orhan Pamuk's novel "The Red-Haired Woman")

A. R. Rudnytska, F. I. Arnaut

Abstract. There are many works devoted to the study of the evolution of literary motifs common for a folklore and myths "King Oedipus" and "Rustem and Suhrah". However, there are quite a few thorough studies on their use in the literature of the postmodern era. In the postmodern period, the concept of "originality" completely disappears, which makes the reference of the author of a novel to other works of oral and written literature, in particular myths, quite frequent. Due to the fact that the mythological motif borrowed by the author undergoes changes in the process of interpretation, there is a threat that the myth will acquire a new form, which may lead to its complete remoteness from the original source. This article is devoted to the study of the process of deformation of such motifs in the chain "folklore-mythology-literature" and determining the stage at which the myths are located. Prospects for further research lie in the analysis of the functioning of the motives we have studied in other novels written in the postmodern era.

Keywords: King Oedipus, Rustem and Suhrah, Orhan Pamuk, Red-Haired Woman, motif, myth.